

EXAMENSARBETE

Hösten 2005

Lärarytbildningen

Föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete - en jämförande studie mellan två skolor

Författare

Charlotta Holmgren
Johanna Strömberg

Handledare

Christer Ohlin

www.hkr.se

Föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete

- en jämförande studie mellan två skolor

Abstract

Detta arbete handlar om föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete på en svensk kommunal skola jämfört med en svensk utlandsplacerad privatskola. Genom en enkätundersökning har vi fått en bild av hur föräldrar och lärare på skolorna ser på engagemanget. Syftet med arbetet är att undersöka på vilka sätt föräldrarna engagerar sig i skolans arbete och vilka skillnader och likheter det finns mellan de båda skolorna. Resultatet visar att de två skolorna skiljer sig åt genom att föräldrarna på den utlandsplacerade privatskolan har mer tid att engagera sig i barnens skolgång. Föräldrarna på båda skolorna tycker dock att det är mycket viktigt att engagera sig i skolans arbete, för barnens bästa.

Ämnesord: Föräldraengagemang, föräldradelaktighet, föräldrainflytande, samarbete, hem och skola, grundskolan.

Förord

Först vill vi tacka vår handledare Christer Ohlin, universitetslektor i pedagogik och prefekt på institutionen för beteendevetenskap på Högskolan Kristianstad, för ett engagerat och mycket kunnigt vägledande. Du har hjälpt oss att utveckla och strukturera vårt arbete och uppmuntrat och lugnat oss under stressiga perioder.

Vårt andra tack går till de föräldrar och pedagoger som tagit sig tid att medverka i vår enkätundersökning. Era svar gjorde det möjligt för oss att genomföra undersökningen som ligger till grund för hela vårt arbete.

Ett stort tack till de personer som läst och givit konstruktiv kritik på vårt arbete, utan er hjälp hade inte arbetet sett ut som det gör idag.

Avslutningsvis vill vi tacka all personal på biblioteket vid Högskolan Kristianstad. Ni har varit till stor hjälp när vi haft svårt att finna relevant litteratur.

Vi hoppas på en intressant och givande läsning för alla Er som vill ta del av vårt examensarbete!

Innehållsförteckning

1	INLEDNING OCH BAKGRUND	7
1.1	SYFTE	7
1.2	STYRDOKUMENT	7
1.3	DISPOSITION	8
2	LITTERATURSTUDIE	9
2.1	SAMARBETE MELLAN FÖRÄLDRAR OCH SKOLA	9
2.2	FÖRÄLDRARS SOCIOEKONOMISKA BAKGRUND	11
2.3	KONTAKTFORMER	13
2.3.1	<i>Föräldramöte</i>	13
2.3.2	<i>Utvecklingssamtal</i>	13
2.4	SAMMANFATTANDE REFLEKTIONER ÖVER LITTERATUREN	15
3	EMPIRI	19
3.1	PROBLEMPRECISERING	19
3.2	UPPLÄGG OCH GENOMFÖRANDE	19
3.2.1	<i>Metod</i>	19
3.2.2	<i>Urval</i>	20
3.2.3	<i>Genomförande</i>	20
3.2.4	<i>Bearbetning av material</i>	21
3.3	REDOVISNING AV RESULTAT	21
3.3.1	<i>Beskrivning av de undersökta skolorna</i>	22
3.3.2	<i>Enkät svar från föräldrar</i>	23
3.3.3	<i>Enkät svar från lärare och rektor</i>	25
3.3.4	<i>Sammanfattande jämförelse mellan skola 1 och skola 2</i>	26
4	DISKUSSION	29
4.1	ÖVERGRIPANDE DISKUSSION	29
4.2	METODDISKUSSION	34
5	SAMMANFATTNING	35
6	KÄLLFÖRTECKNING	37
	BILAGA A - ENKÄT TILL FÖRÄLDRAR	39

BILAGA B - ENKÄT TILL LÄRARE OCH REKTOR	41
BILAGA C - ENKÄTSVAR FRÅN FÖRÄLDRAR PÅ SKOLA 1	43
BILAGA D - ENKÄTSVAR FRÅN LÄRARE PÅ SKOLA 1	47
BILAGA E - ENKÄTSVAR FRÅN FÖRÄLDRAR PÅ SKOLA 2	49
BILAGA F - ENKÄTSVAR FRÅN LÄRARE OCH REKTOR PÅ SKOLA 2	55

1 Inledning och bakgrund

Under vår lärarutbildning har vi diskuterat vikten av föräldrars delaktighet och engagemang i skolans arbete. För oss är det en självklarhet att föräldrar ska vara en resurs i skolan. Med det menar vi att föräldrarna ska visa intresse för sina barns skolgång. Vi tycker det är positivt att föräldrar då och då hälsar på i skolan, kommer med idéer och synpunkter, vill påverka undervisningen och erbjuder sin hjälp när den behövs. Under våra praktikperioder har vi erfart att föräldrar inte vistas mycket i skolan. Flising, Fredriksson och Lund (1996) påstår att barnen blir mer positiva till skolan om samarbetet mellan föräldrar och skola fungerar och därmed presterar de också bättre i skolan. Därför undrar vi hur föräldrar och skolpersonal skulle beskriva föräldrars engagemang i skolans arbete. Vi tycker det är intressant att se om det finns några skillnader i deras synsätt. Vi vill göra en jämförelse mellan en svensk kommunal grundskola och en svensk utlandsplacerad privatskola för att se om föräldraengagemanget skiljer sig åt. För att undersöka detta kommer vi att göra en enkätundersökning i årskurs två på två olika skolor, en svensk kommunal grundskola och en svensk utlandsplacerad privatskola.

1.1 Syfte

Syftet med arbetet är att jämföra hur föräldrar engagerar sig i skolans arbete vid en svensk kommunal grundskola och en svensk utlandsplacerad privatskola. Vår övergripande frågeställning är: Hur yttrar sig föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete?

1.2 Styrdokument

*”Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång skall skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande.”
(Lpo94 i Lärarboken 2005:23)*

Skolan ska ge eleverna kunskaper och färdigheter och underlätta deras utveckling till att bli ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar, det här ska ske i samarbete med hemmet. (Skollagen 1 kap. 2 § i Lärarboken 2005) Skollagen säger att föräldrarna ska samarbeta med skolan, för att det ska fungera måste varje skola tydligt klargöra för elever och föräldrar mål, innehåll och arbetsformer. Detta är en

förutsättning för att föräldrarna ska kunna påverka skolans arbete. Alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas föräldrar så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet. Läraren ska dessutom fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling. Rektor är ansvarig för att samarbetet mellan hem och skola utvecklas och att informera föräldrarna om skolans mål och sätt att arbeta. (Lpo 94 i Lärarboken 2005)

1.3 Disposition

Arbetet kommer att inledas med en genomgång av litteraturen som visar vad tidigare forskning och litteratur kommit fram till. Därefter beskriver vi hur vår undersökning gått till, resultatet av undersökningen samt vilka slutsatser vi kan dra av denna.

2 Litteraturstudie

Här följer en genomgång av tidigare forskning och litteratur i ämnet. Vi kommer att belysa samarbetet mellan föräldrar och skola och därefter föräldrarnas socioekonomiska bakgrund. Vi kommer också att redogöra för föräldramötet och utvecklingssamtalet, samt titta närmare på utvecklingssamtalet ur elevens, föräldrarnas och lärarens perspektiv.

2.1 Samarbete mellan föräldrar och skola

Enligt Metell (2002) finns det i alla skolor samverkansorgan av något slag där lärare, föräldrar och elever deltar, till exempel skolråd och föräldraföreningar. Vid sammankomsterna diskuteras främst frågor som rör miljö, ekonomi, skolresor och så vidare. Istället borde man diskutera pedagogiska frågor och målsättningsfrågor.

För att lyckas i sitt arbete som lärare är det avgörande att samarbetet med föräldrarna fungerar. Läraren ser aldrig eleven i sin hemmiljö, utan endast i skolan, och behöver föräldrarnas kunskaper för att få en helhetssyn på barnet. (Andersson 2004)

Lund och Nilsson (1989) skriver att både lärare och föräldrar tycker att föräldrars delaktighet och engagemang i barnets skolarbete är betydelsefullt. Däremot råder det skilda meningar om vad som menas med föräldradelaktighet. Enligt Williams i Lund och Nilsson (1989) vill föräldrarna gärna vara med och påverka allt i skolan, från att hjälpa det egna barnet med läxor till att påverka hela skolans skötsel. Lärarna ser endast föräldrarna som en resurs vid till exempel möten och skolframträdanden. Anledningen till lärarnas tveksamma inställning till föräldrars delaktighet kan bero på flera faktorer, att de har dåliga erfarenheter av föräldradelaktighet, att de inte inser hur viktiga föräldrarna är för barnets skolgång och att lärarna har stor arbetsbörda och därmed inte har tid att utveckla samarbetet med föräldrarna.

En undersökning gjord av Ribom (1993) visar att föräldrar är ovilliga att delta i skolaktiviteter. Han tror att detta beror på osäkerhet hos föräldrarna som inte vet vad som förväntas av dem eller vad det innebär när de förväntas vara aktiva i skolan. Lund och Nilsson (1989) säger tvärtom, vi ska inte underskatta föräldrarnas vilja att delta och engagera sig i skolan. Men för att föräldrarna ska känna att det är

meningsfullt att komma till skolan måste en målsättningsdiskussion för samarbetet föras. Om vi kan engagera föräldrarna i en diskussion kring hur samarbetet ska fungera och vad målet med samarbetet är har vi nått långt enligt Lund och Nilsson (1989).

Föräldrar som har dåliga erfarenheter från sin skoltid tenderar att engagera sig mindre i olika kontaktformer med skolan jämfört med dem som har positiva upplevelser från skolan. Detta kan vara en följd av att de föräldrar med dåliga erfarenheter har en negativ bild av skolan och dess verksamhet. Om föräldrarna har en negativ inställning till skolan kommer detta att påverka barnen. Både föräldrar med negativa och positiva upplevelser av skolan skulle vilja ha mer kontakt med skolan. Skolans uppgift är att förändra föräldrars attityder och erbjuda möjligheter till nya och alternativa samarbetsformer enligt Nihlén's undersökning i Ribom (1993). Både Ribom (1993) och Metell (2002) har kommit fram till att föräldrar är mer engagerade i utvecklingssamtal och föräldramöten jämfört med deltagande i lektioner och att framföra önskemål. Flising m.fl. (1996) beskriver undersökningar som gjorts på låg- och mellanstadiet om föräldramöten, utvecklingssamtal och föräldrars deltagande i skolans arbete har visat att om föräldrarna får inflytande i skolans arbete kan de vara en stor resurs. Läraren är enligt Flising m.fl. (1996) en nyckelperson i arbetet med att engagera föräldrarna. För att ett samarbete ska komma till stånd är det viktigt att utgå från föräldrarnas situation och erfarenheter. Genom undersökningarna blev lärarna medvetna om föräldrarnas inflytande och mer positivt inställda till dem som en god resurs. Lärarna kände sig tryggare i sin yrkesroll och föräldrarna var en bidragande orsak till detta. Lärarna upplevde att föräldrarna visade sin uppskattning för lärarens kunskaper. Föräldrarnas samarbete med varandra och skolan skapade en bra miljö i skolan där barnen fick en mer positiv inställning och presterade bättre i skolan. Vissa föräldrar ville engagera sig mer men de upplevde i vissa situationer att skolan inte välkomnade något inflytande och engagemang från föräldrar. (Flising m.fl. 1996) Förr i tiden ansågs det att föräldrar endast skulle få information och påverkas. Om man studerar läroplanerna så kan man utläsa att vi nu har kommit långt i Sverige när det gäller samarbetet mellan föräldrar och skola. Läroplanerna framhåller att föräldrarna är en viktig resurs, med betydelsefulla kunskaper. (Andersson 2004) Det har dock utvecklats en kultur i skolan som innebär att föräldrar inte ska ha för stort inflytande och detta måste förändras om föräldrarna

ska vilja engagera sig mer och samarbetet ska kunna utvecklas. (Flising m.fl. 1996) För att samarbetet mellan lärare och föräldrar ska fungera måste det ske med ömsesidig respekt. Med det menas att föräldrarna vill bli tagna på allvar och att de uppskattar lärare som är ärliga. Föräldrarna vill gärna ha en nära kontakt med skolan både när det går bra och när det går mindre bra för barnet i skolan, till exempel vid konflikter. Föräldrarna behöver få bekräftelse från lärarna att de är bra föräldrar. (Andersson 2003) Samtidigt visar en amerikansk studie (refererad i Andersson 2004) att föräldrar förväntar sig information och delaktighet av samarbetet med skolan, medan lärarna vill bli stöttade av föräldrarna och därmed få bekräftelse i sin lärarroll. Andra studier visar att lärarna vill ha samarbete med föräldrarna och mer tid till att möta föräldrarna, de vill också ha stöd i hur man ska bemöta föräldrarna. Andersson (2004) upplever att lärare överlag är positivt inställda till föräldrasamarbete.

Erikson (2004) skriver att relationen mellan föräldrar och skola har blivit mer betydelsefull, särskilt under de senaste tio åren. Föräldrarna har fått mer makt att själva bestämma om barns och ungdomars utbildning, utbildningen har blivit en fråga för eleven och föräldrarna. Föräldrarna har tagit sig en framträdande plats och skolan har blivit mer ansvarig inför föräldrarna. *"Lite förenklat kan man säga att föräldrarna har kommit närmare skolan och skolan har kommit närmare föräldrarna..."* (Erikson 2004:29) Denna förändring kallas i den internationella diskussionen ofta participation och partnership, deltagande och partnerskap.

2.2 Föräldrars socioekonomiska bakgrund

Wahlberg i Klapp Lekholm (2001) har genom forskning om hemmets roll i skolan, genomförd i USA, kommit fram till att barnets socioekonomiska bakgrund inte är den viktigaste faktorn för barnets framgångar i skolan. Det avgörande för barnets framgångar är istället föräldrarnas attityder till skolan och tid som barn och föräldrar spenderar tillsammans och samtalar om skola och utbildning. Den socioekonomiska bakgrunden påverkar möjligtvis tiden som föräldrarna har att umgås med sina barn och vilket förhållningssätt de har gentemot skola och utbildning.

En undersökning genomförd av Ribom, återgiven i Metell (2002), beskriver hur föräldrar med olika sociala bakgrunder ser på samarbetet med skolan. Halva undersökningsgruppen var föräldrar med kort utbildning och manuella yrken och andra halvan bestod av föräldrar med lång utbildning och teoretiska yrken.

Undersökningen visade att det inte var någon skillnad mellan de två grupperna gällande deltagande vid utvecklingssamtal och föräldramöten. Däremot visade det sig att föräldrarna med lång utbildning och teoretiska yrken var mer aktiva vid föräldramöten, de framförde sina åsikter och upplevde att andra lyssnade på dem. De var även mer aktiva och engagerade i skolarbetet jämfört med föräldrar med kort utbildning och manuella yrken. Ribom i Metell (2002) påstår att föräldrarnas sociala bakgrund påverkar hur mycket de engagerar sig i skolans arbete. Eftersom de med lång utbildning använder sig av språket i sitt yrke har de enligt Ribom i Metell (2002) den abstrakta koden till skolvärlden. De vet hur de ska utnyttja språket för att få makt och kontroll. Metell (2002) fann att de mest engagerade föräldrarna var sammanboende, svenskar, aktiva i sitt barns fritid och de hade oftast lång utbildning och teoretiska yrken. Det var också dessa föräldrar som hade störst inflytande i skolans arbete.

”Många föräldrar känner sig språkligt handikappade också vid klassmöten. Lärare och också vissa föräldrar med goda kunskaper och hög utbildning är många gånger omedvetet nonchalanta. De använder ett språk som inte förstås av alla föräldrar.” (SOU i Erikson 2004:293)

Samarbetet mellan skola och föräldrar kan vara negativt om det inte fungerar bra. Om det inte fungerar kan det bidra till att klyftan mellan de olika sociala grupperna i samhället blir större. För att samarbetet ska bli positivt måste alla föräldrar behandlas på lika villkor. (Erikson 2004)

Klapp Lekholm (2001) beskriver en undersökning som jämför föräldrars engagemang vid en kommunal och en fristående skola. Den kommunala skolan hade lägre svarsfrekvens på utdelade enkäter och de svarade i högre utsträckning ”vet ej” på frågorna. Klapp Lekholm (2001) tror att detta beror på att föräldrarna inte förstod frågorna eller att de tyckte det var besvärligt att svara på frågorna. Föräldrarna på den fristående skolan har gjort ett aktivt val av skola vilket kan kopplas till föräldrarnas socioekonomiska bakgrund, det är vanligast att högutbildade föräldrar gör ett aktivt val av skola. När föräldrarna gjort ett aktivt val av skola ökar deras engagemang och intresse för skolan. I den kommunala skolan är det större variation i svaren, vissa föräldrar uppger att de lägger ner mycket tid på sina barns skolarbete medan andra

inte lägger ner någon tid alls. På den fristående skolan är det i större utsträckning högt engagemang från föräldrarnas sida.

2.3 Kontaktformer

När barnet börjar skolan inleds ett långt samarbete mellan hem och skola, detta samarbete kan ske genom många olika kontaktformer. (Flising m.fl. 1996) Nedan redogör vi för de två vanligaste och viktigaste kontaktformerna i skolan, föräldramöte och utvecklingssamtal.

2.3.1 Föräldramöte

För att föräldramötet ska bli bra måste både föräldrar och lärare vara beredda att lägga ner tid på att förbereda sig inför mötet och alla som ska delta på mötet ska därför i förväg få ut dagordningen. Vet föräldrarna inte vad mötet ska handla om känner de kanske inte att det är tillräckligt viktigt att avsätta tid till. (Flising m.fl. 1996) Ett annat skäl att utebli kan vara att ens barn har problem i skolan och därför känner man sig uttittad. Många lärare har erfarenheten att de föräldrar som särskilt behöver komma på mötet oftast inte infinner sig. Många föräldrar tycker inte det är lönt att framföra sina åsikter eftersom de har uppfattningen att skolan inte tar hänsyn till dem när de fattar beslut. (Walter 1980)

Vid föräldramötets början måste föräldrarna först och främst lära känna varandra så att de känner sig trygga i gruppen och vågar framföra sina åsikter. Här kan man använda sig av presentationsövningar som återkommer vid varje möte, alla är kanske inte närvarande vid första mötet och vissa namn glöms bort. Gruppen av föräldrar kan delas upp i mindre grupper så att alla kommer till tals. Efter föräldramötet ska läraren skicka ut ett protokoll till alla föräldrar, här får de som inte kunnat närvara vid mötet en chans att se vad man diskuterat. (Flising m.fl. 1996)

2.3.2 Utvecklingssamtal

Utvecklingssamtalen ersatte kvartsamtalen när Lpo 94 började gälla. Kvartsamtalen gick ut på att läraren informerade föräldrarna om elevens situation i skolan, ofta hur eleven låg till kunskapsmässigt i slutet av terminen. På utvecklingssamtalen ska lärare, föräldrar och elev tillsammans komma fram till hur eleven kan utvecklas i skolan. De skapar ett program för hur eleven ska fortsätta sitt arbete, detta ska alltid genomföras oavsett om det går bra eller mindre bra för eleven i skolan. Eleven ska alltid delta vid

samtalet och ta eget ansvar för sina studier. (Flising m.fl.1996) Lena Buckhøj-Lago (2000) definierar utvecklingssamtalet som ett utvärderingssamtal där syftet är att redogöra för elevens utveckling, både socialt och kunskapsmässigt. Utvecklingssamtalet ska ske minst en gång per termin och det är ett av redskapen som kan hjälpa eleverna att nå målen i kursplanen. Skolan ansvarar för att samtalen äger rum, de bjuder in till och organiserar mötet. (Flising m.fl.1996) Vanligtvis sker utvecklingssamtalet i klassrummet men det kan även förläggas till personalrummet, biblioteket eller ett samtalsrum. Vissa föräldrar har negativa erfarenheter från sin skoltid och känner sig illa till mods inne i klassrummet, därför kan det vara bättre att sitta på en neutral plats. Tidigare var samtalen endast 15 minuter långa och därför hann man endast informera om elevens studiesituation. Idag bör samtalen vara minst 30 minuter så att man hinner diskutera elevens arbete och utveckling. (Flising m.fl.1996)

Utvecklingssamtal ur elevens perspektiv

Eleverna har lättare för att prata om skolämnen än om den sociala situationen i skolan, exempelvis om man är en bra kompis. De tycker allmänt att det är jobbigt att de vuxna ställer många frågor, de blir nervösa och stressade. Därför pratar de vuxna mer än eleven under samtalen. Eleverna uppskattar när de blir förberedda på samtalet genom att få ut papper med frågor att fundera kring eftersom de då kan tänka ut egna frågor och tankar i förväg. Frågorna handlar både om elevens sociala situation och studiesituation i skolan. (Buckhøj-Lago 2000)

Utvecklingssamtal ur föräldrarnas perspektiv

Enligt Pettersson, förälder till en elev i årskurs åtta, i Buckhøj-Lago (2000) är utvecklingssamtalet viktigt eftersom det är ett av få tillfällen då hon har chans att påverka och vara delaktig i barnens skolgång. Eftersom skolan bjuder in föräldrarna till mötet är det uppenbart att de spelar en viktig roll för elevens fortsatta utveckling. Föräldrarna tycker liksom barnen att det är positivt att de får hem papper med frågor som de kan fundera kring så att de är väl förberedda när mötet sker.

Utvecklingssamtal ur lärarens perspektiv

För att barnet ska känna igen sig i samtalen och känna sig trygga är det viktigt att samtalet följer samma mönster från år till år. Föräldrar och lärare gör tillsammans en utvecklingsplan om sådant som barnet behöver lära sig mer av, då kommer barnet och föräldrarna att känna sig delaktiga i skolans arbete. Det är viktigt att alla arbetar mot samma mål. (Buckhöj-Lago 2000)

2.4 Sammanfattande reflektioner över litteraturen

Efter att ha fördjupat oss i litteraturen inser vi hur viktigt det är att samarbetet mellan föräldrar och skola fungerar. Precis som Andersson (2004) skriver måste en helhetssyn på barnet inkludera föräldrarnas kunskaper om barnet. Vi tror att barnen betar sig på olika sätt i skolan och hemma och både vi lärare och föräldrar har nytta av en diskussion kring barnet för att få den helhetssyn som vi nämnde tidigare. Enligt Lund och Nilsson (1989) tycker både föräldrar och lärare att föräldradelaktighet är betydelsefullt, men de har skilda meningar om vad som menas med föräldradelaktighet. Vi anser att det är viktigt att lärare tillsammans med föräldrar diskuterar och definierar begreppet föräldradelaktighet så att alla inblandade sätter samma betydelse till ordet. När alla vet vad som förväntas av dem blir det lättare att utveckla samarbetet eftersom alla då strävar mot samma mål. Läraren måste avsätta mycket tid till samarbetet med föräldrarna men vi har mycket att vinna på samarbetet och det har stor betydelse för barnets skolgång. Innan vi studerade litteraturen hade vi aldrig funderat över att föräldrars beteende i skolan kan bero på att de har dåliga erfarenheter från sin egen skoltid. Nihlén i Ribom (1993) säger att både föräldrar med negativa och positiva upplevelser av skolan skulle vilja ha mer kontakt med skolan. Vi tror speciellt att de föräldrar som har negativa upplevelser från sin skoltid är osäkra på vad som förväntas av dem i samarbetet med skolan och därför är det skolans uppgift att hjälpa dem genom att erbjuda möjligheter till nya samarbetsformer. Det är viktigt att som lärare ha en positiv inställning till föräldrarna och till det föräldrarna har att erbjuda. Flising m.fl. (1996) påstår att barnen blir mer positiva till skolan om samarbetet mellan föräldrar och skola fungerar och därmed presterar de också bättre i skolan. Detta tycker vi är en självklarhet och det är likadant på andra hållet, pratar till exempel föräldrarna illa om skolan bidrar det till att barnet inte tycker det är roligt att gå till skolan längre. Flising m.fl. (1996) skriver vidare att kulturen i skolan innebär att föräldrar inte ska ha för stort inflytande, vilket måste förändras om föräldrarna ska vilja engagera sig mer. Vi anser att läraren måste

välkomna föräldrarna till skolan och våga stå för den pedagogiska verksamhet läraren bedriver. När föräldrarna kommer till skolan på besök ska läraren inte känna sig övervakad utan istället se besöket som ett naturligt inslag i undervisningen.

Precis som Wahlberg i Klapp Lekholm (2001) anser vi att det är föräldrarnas inställning till skolan och inte den socioekonomiska bakgrunden som avgör om barnet får en positiv skolgång. Vi tror att det viktigaste är att föräldrarna visar intresse för barnets skolgång, hjälper dem med läxor, pratar om skolan och så vidare. Visserligen kan det vara så som Wahlberg i Klapp Lekholm (2001) skriver att den socioekonomiska bakgrunden påverkar hur mycket tid föräldrarna har att spendera med sina barn och vilken inställning de har gentemot utbildning. Om till exempel en av föräldrarna tjänar så mycket pengar att den andra inte behöver arbeta så finns det självklart mer tid att engagera sig i barnets skolgång. De välutbildade har lättare att påverka skolan eftersom de vet hur de ska utnyttja språket och få andra att lyssna på dem. (Ribom i Metell 2002) Därför tror vi att dessa föräldrar tycker det är roligare att engagera sig i skolarbetet jämfört med de föräldrar som av olika anledningar inte vågar uttrycka sina åsikter och därmed inte känner sig motiverade att närvara vid möten och så vidare.

Vi håller med Flising m.fl. (1996) om att både föräldrar och lärare måste vara väl förberedda inför ett föräldramöte så att det blir meningsfulla diskussioner som leder någonstans. Om föräldrarna inte i förväg får reda på vad mötet ska handla om, känner de sig inte heller motiverade att avsätta tid till mötet. Våra erfarenheter säger oss att det oftast är de föräldrar som behöver komma på föräldramötet som inte dyker upp och detta diskuterar även Flising m.fl. (1996). Vi menar att det är viktigt att organisera mötet så att alla föräldrar får komma till tals. Alla måste respektera och lyssna på varandra.

Utvecklingssamtalen ska enligt litteraturen vi läst gå ut på att sätta upp mål för hur eleven ska kunna utvecklas i skolan. De utvecklingssamtal vi varit med på under praktikperioder har mer påmint om de gamla kvartsamtalen, där läraren endast informerade om hur eleven låg till i de olika ämnena. Vi anser att det är viktigt att alla inblandade parter är väl förberedda inför utvecklingssamtalet så att det blir givande, precis som vid föräldramötet.

Efter att ha fördjupat oss i litteraturen har vi upptäckt att tidigare undersökningar om föräldraengagemang i skolan till största del handlar om hur mycket föräldrar engagerar sig. Vi vill istället undersöka på vilket sätt föräldrarna engagerar sig och vad skolan gör för att engagera föräldrarna. Utifrån dessa tankar har vi formulerat vår problemprecisering som ligger till grund för vår undersökning om föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete.

3 Empiri

I denna del av arbetet kommer vi att redogöra för vår problemprecisering, samt redogöra för upplägg och genomförande av vår undersökning. Därefter redovisar vi och analyserar resultatet.

3.1 Problemprecisering

På vilket sätt är föräldrarna engagerade i skolans arbete?

På vilket sätt skulle föräldrarna ytterligare kunna engagera sig?

Hur engagerar skolan föräldrarna i skolans arbete?

Hur skulle skolan ytterligare kunna engagera föräldrarna?

3.2 Upplägg och genomförande

Här kommer vi att beskriva metoden vi valt, urval, genomförandet av undersökningen och slutligen bearbetningen av materialet vi samlat in.

3.2.1 Metod

Det finns flera metoder att använda sig av vid undersökningar, vi har valt mellan intervju och enkätundersökning. Undersökningen måste vara kvalitativ eftersom vi vill ta reda på hur föräldrar, lärare och rektor upplever föräldrars engagemang. Vi är inte ute efter att ta reda på hur mycket eller hur många som engagerar sig. Enligt Krag Jacobsen (1993) måste man vara kritisk när man väljer metod och vara medveten om vad man vill ta reda på och hur man kan göra detta på bästa sätt. Den kvalitativa intervjun består av öppna frågor, vilket innebär att respondenten svarar fritt utifrån frågan. Man måste intervjua flera personer för att få fram ett tillräckligt stort underlag, vilket gör att det tar en del tid att utföra intervjuerna och bearbeta det material man fått fram. Alla intervjuer ska utgå från relevanta och likartade frågor enligt Krag Jacobsen (1993). Fördelen med intervju är att det kan komma upp ny intressant information som inte finns med i frågorna från början. På grund av tidsbrist har vi valt att använda oss av enkäter i vår undersökning, vi tror att det skulle ta för mycket tid att bearbeta intervjuerna. Enkäterna består av öppna frågor, enligt Wärneryd (1990) är fördelen med öppna frågor att man får fram det som

uppgiftslämnaren tycker är relevant. Nackdelen med denna typ av frågor är att svaren kan innehålla upprepningar eller handla om andra saker än vad frågan gällde. Enkäten innehåller fyra till fem frågor och är på två sidor. Enligt Johansson och Svedner (2001) bör en enkät inte vara längre än tre sidor eftersom respondenten tappar intresset om enkäten är för omfattande. Vidare påpekar Johansson och Svedner (2001) att innan man lämnar ut en enkät bör man fråga de som ska besvara enkäterna om de är villiga att delta för att få tillbaka så många svar som möjligt.

Förutom att vi kommer att genomföra enkätundersökningen har vi under praktikperioder genom observationer, samtal med lärare och dokumentation fått fram information om de två skolor vi ska undersöka.

3.2.2 Urval

Vi har undersökt skillnaderna mellan två skolor, en svensk kommunal grundskola på en mindre ort (som i arbetet kallas skola 1) och en svensk utlandsplacerad privatskola i en storstad (som i arbetet kallas skola 2). Vi har valt att lämna ut enkäter till lärare som arbetar i årskurs två och till föräldrar vars barn går i denna årskurs. Rektorerna på de två skolorna ska också delta i enkätundersökningen eftersom även de har kontakt med föräldrarna. På varje skola har vi lämnat ut enkäter till cirka 15 föräldrar, fyra lärare och rektor. I redovisning av resultat, kapitel 4.2, beskrivs mer detaljerat skolorna, dess närområde och familjerna som har sina barn på skolorna.

3.2.3 Genomförande

Vi utgick från vårt syfte och våra problempreciseringar när vi formulerade enkätfrågorna. Vi gjorde en enkät till föräldrarna (se bilaga A) och en till lärarna och rektor (se bilaga B). Enkäten till lärarna och rektor avser hur de upplever föräldrars engagemang, och enkäten till föräldrarna handlar om hur de själva ser på sitt engagemang i skolan. Innan vi lämnade ut enkäten lät vi en pedagog och en förälder besvara frågorna, för att se om enkäten hade några brister och om vi fick svar på våra frågor.

Efter att vi lämnat ut enkäterna hade respondenterna en vecka på sig att besvara frågorna. Vi tror att en vecka är det mest optimala, om man får längre tid på sig är risken att det glöms bort och får man däremot för kort tid hinner man inte.

Först genomförde vi enkätundersökningen på skola 1. Vi informerade lärarna och rektor om syftet med undersökningen och examensarbetet för att de skulle förstå vikten av deras deltagande i enkätundersökningen. Vi försäkrade oss också om att de var villiga att delta i undersökningen. Lärarna informerade sedan föräldrarna och ansvarade för utdelning och insamling av enkäterna. Efter en vecka träffade vi lärarna för att samla in enkäterna. Endast två av fyra lärare och sju föräldrar av 16 tillfrågade hade svarat på enkäten, rektor svarade inte. Detta trots att man nyligen diskuterat föräldradeltaktighet på ett föräldramöte. Lärarna lovade att påminna föräldrarna och vi pratade med de två lärare samt rektor som inte svarat på enkäten. Vi fick trots detta inte in fler enkäter, varken från rektor, lärare eller föräldrar.

Därefter genomförde vi undersökningen på skola 2. Vi informerade lärarna och rektor om syftet med undersökningen, liksom i första undersökningen. Sedan förklarade vi för barnen i förenklad form vad enkätundersökningen gick ut på och de fick med sig enkäten hem till föräldrarna. Efter en vecka hade vi totalt fått in fem besvarade enkäter av 17 utdelade. Andra veckan fick vi in ytterligare tre enkäter. Totalt fick vi in åtta enkäter trots att vi lämnat en skriftlig påminnelse till föräldrarna. En av de tillfrågade lärarna besvarade enkäten omgående och efter några veckor och flera muntliga påminnelser fick vi in ytterligare en enkät. Även rektor dröjde flera veckor innan han besvarade enkäten, och vi fick påminna honom flera gånger.

3.2.4 Bearbetning av material

Vi sammanställde enkätsvaren (se bilaga C-F) för att materialet skulle bli mer lättöverskådligt. Först sammanställde vi svaren från föräldrarna på skola 1, därefter svaren från lärare och rektor på skola 1. Vi redovisade en fråga i taget och den första föräldern som svarat fick nummer ett, nästa förälder nummer 2 och så vidare. Detta gjorde vi för att vi ska kunna se vad varje förälder svarat på de olika frågorna samtidigt som vi får en överblick över vad alla svarat på varje fråga. Därefter redovisade vi enkätsvaren från skola 2 på samma sätt.

3.3 Redovisning av resultat

Vi börjar med att mer detaljerat beskriva skolorna, dess närområde och familjerna som har sina barn på skolorna. Därefter redovisar vi våra enkätfrågor och svar, vi redogör för en fråga i taget. Först går vi igenom föräldrarnas svar och därefter lärarnas och rektors svar. Enkätsvaren mynnar ut i en jämförelse mellan de två

skolorna. Det går inte att dra några slutsatser om hur engagemanget är på andra skolor utifrån detta material.

3.3.1 Beskrivning av de undersökta skolorna

Skola 1 ligger i en mindre ort på landsbygden i Sverige och orten har cirka 3000 invånare. Invånarna på orten bor antingen på bondgårdar, i villor eller flerfamiljshus och det finns både svenska familjer och familjer med utländsk bakgrund som har varierande inkomst och arbetssituation. Det är en kommunal F-9 skola där årskurs F-2 har ungefär 100 elever. Att det är en F-9 skola innebär att barnen går på skolan från förskoleklass upp till årskurs nio. På denna skola kommer det inte till nya elever särskilt ofta. Lärarna i årskurs F-2 på skolan är mellan 30-50 år gamla och de flesta har arbetat på skolan i flera år, det är sällan någon av dem slutar och nya anställs. Familjerna som bor på orten och som har sina barn på skolan varierar mycket med avseende på ekonomisk och social situation i samhället. I föräldragruppen finns både akademiker, lantbrukare och arbetssökande. Oftast arbetar båda föräldrarna och många barn lever med skilda föräldrar i nya familjekonstellationer med till exempel ensamstående förälder och halvsyskon. Eftersom många föräldrar arbetar heltid tillbringar barnen mycket tid i skolan. Barnen i årskurs F-2 går i skolan mellan klockan 8.00 och 13.00 och när skolan slutar för dagen får barnen stanna kvar på fritidsverksamheten. Vissa barn blir inte hämtade av sina föräldrar förrän vid 17-tiden.

Skola 2 ligger i en mindre ort i utkanten av en storstad som har flera miljoner invånare, orten ligger i ett europeiskt land utanför Sverige. De flesta invånarna på orten har god ekonomi och bor i radhus eller villor. Många av svenskarna som arbetar i staden bor på denna ort och många nationaliteter och kulturer finns representerade på orten. Det är en privatskola med årskurserna F-9 och skolan har mycket god ekonomi, föräldrarna betalar ungefär 80 000 kronor per elev och läsår. På hela skolan går cirka 130 elever och i årskurs F-2 går ungefär 35 elever. Eleverna går oftast bara några år på skolan eftersom de flesta familjerna är i landet på grund av tillfälligt arbete och därför kommer det ofta till nya elever och andra elever slutar. Lärarna i årskurs F-2 är i trettioårsåldern och har arbetat på skolan några år. Vissa lärare är också tillfälligt i landet och arbetar endast på skolan några år innan de flyttar tillbaka till Sverige igen, men det finns vissa lärare som bor permanent i landet och arbetar länge på skolan. Familjerna vars barn går på skolan består av minst en svensk

förälder. Familjerna har en god ekonomi och en stark ställning i samhället. I de flesta familjerna är båda föräldrarna akademiker men ändå är oftast mammorna hemmafruar. Det är vanligt att familjerna har barnflicka och städhjälp. De flesta barnen lever med båda sina föräldrar. Barnen i årskurs F-2 går i skolan mellan klockan 9.00 och 15.00 och när skolan slutar för dagen blir de flesta barnen hämtade av sina föräldrar. Men det finns eftermiddagsaktiviteter som skolan anordnar, dessa pågår mellan klockan 15.30 och 16.30 och därefter måste alla barnen gå hem från skolan.

3.3.2 Enkät svar från föräldrar

Är du som förälder delaktig och engagerad i skolans arbete med avseende på: föräldramöte, utvecklingssamtal, föräldraföreningar, utflykter och temadagar och att besöka klassen? Det var endast två av föräldrarna på skola 1 som besvarade frågan och beskrev hur de engagerar sig. De svarade att de är delaktiga vid föräldramöten, utvecklingssamtal, i föräldraråd, som klassförälder, besöker klassen och samtalar med sina barn om skolan. Merparten av föräldrarna tycker det är viktigt att engagera sig, men de beskriver inte hur de engagerar sig. En förälder uttryckte hur viktigt den tycker det är att engagera sig i barnens skolgång: ”det handlar om mitt barns framtid”. På skola 2 svarade de flesta föräldrarna att de tycker det är viktigt att engagera sig och att de har tid att göra det eftersom en förälder i familjen inte förvärvsarbetar. Flertalet av föräldrarna beskrev hur de engagerar sig, till exempel genom att närvara vid föräldramöten, utvecklingssamtal, att vara klassförälder, delta vid utflykter, redovisning av arbeten, avslutningar, högtider och pyssel i skolan. En förälder svarade dock att den undviker ”bullbakande och mysypysaktiviteter”. En annan förälder svarade att den skulle ställa upp mer om den kände sig välkommen. Flera föräldrar svarade att de inte har besökt klassen, men att de gärna vill göra det. En av de tillfrågade har suttit med i ett föräldraråd som finns på skolan.

Hur skulle du ytterligare kunna engagera dig i skolans arbete? Två av föräldrarna på skola 1 säger att de skulle kunna besöka klassen oftare och hjälpa till vid läxläsning och konflikter. Resten av föräldrarna beskriver att tiden inte räcker till för att engagera sig ytterligare. Flera av föräldrarna på skola 2 skulle vilja besöka klassen oftare. Andra förslag på hur man ytterligare kan engagera sig är lästräning

med yngre elever, assistent i klassen, berätta om sina specialkunskaper och sitta med i skolans styrelse.

Uppmuntrar skolan och lärarna dig att vara engagerad i skolarbetet? Alla tillfrågade på skola 1 tycker att skolan och lärarna uppmuntrar dem att engagera sig i skolarbetet. Skolan engagerar föräldrarna genom att bjuda in till föräldramöten och utvecklingssamtal, välkomna föräldrarna att besöka skolan, uppmuntra föräldrarna att hjälpa sina barn med läxor och stötta barnen. Skolan ska dessutom föra en kontinuerlig kommunikation med föräldrarna så att de vet vad som sker i skolan. Några föräldrar på skola 2 tycker att skolan uppmuntrar dem, en förälder säger däremot att skolan inte uppmuntrar föräldrarna att engagera sig i skolans arbete. Alla tillfrågade ger förslag på hur skolan uppmuntrar dem att engagera sig, genom att hjälpa sina barn med läxor, att föra en ständig kommunikation med skolan, veckoplanering som skickas hem, deltagande vid utvecklingssamtal och genom att hjälpa till vid temadagar och klassfester. Enligt en förälder tycker lärarna att föräldrarna blandar sig i skolarbetet för mycket. Detta har lärarna klagat på genom att skicka ut skriftliga meddelanden som denna förälder tolkat som att föräldrarna är oönskade i klassrummet förutom då de har något viktigt att säga. Denna förälder är mycket upprörd över meddelandet och anser att skolan bör ”satsa på kurser i kommunikationsteknik för lärare”. En annan förälder säger att skolan måste bli mer flexibel och välkomna föräldrarna till skolan genom bland annat kurskvällar om hur man hjälper sitt barn med läxor. Föräldern vill att lärarna ska visa sin tacksamhet när föräldrarna hjälper till i skolan.

Känner du att du kan påverka skolans arbete? Alla föräldrar på skola 1 vågar framföra sina åsikter och nästan alla anser att skolan lyssnar på dem. De flesta föräldrar känner att de kan påverka skolans arbete. En förälder ifrågasätter dock om deras åsikter påverkar skolan. På skola 2 vågar också alla föräldrar göra sina åsikter hörda och de flesta känner att skolan tar hänsyn till deras åsikter. Däremot tror de inte att deras åsikter kan påverka skolan. En förälder tycker att skolan undviker att ta svåra diskussioner och en annan förälder tycker att skolan inte visar respekt för föräldrarnas åsikter och kunskaper.

Upplever du klassens övriga föräldrar som engagerade i skolarbetet?

Merparten av föräldrarna på skola 1 upplever klassens föräldrar som engagerade. Klassen har många föräldrarepresentanter som tillsammans anordnar julfester och avslutningsaktiviteter som de flesta närvarar vid. En förälder säger att det alltid är samma föräldrar på föräldramöten och andra träffar, vissa föräldrar syns och hörs mycket medan andra håller sig i bakgrunden. En förälder säger att eftersom många föräldrar känner varandra så diskuterar de skolan mycket. Flertalet av föräldrarna på skola 2 tycker att klassens föräldrar är mycket engagerade. Några av de tillfrågade säger att föräldrarna ibland engagerar sig för mycket och de upplever att vissa ”lägger sig i allt”, vilket beror på att de flesta av mammorna är hemmafruar och har mycket tid att engagera sig. Men som en förälder uttrycker det: ”Våra barn är ju det käraste vi har!” Många deltar aktivt i föräldramöten och framför sina tankar och åsikter. En förälder anser att de andra föräldrarna inte engagerar sig eftersom de inte besöker klassen regelbundet och vid besöken fungerar som en extra resurs.

3.3.3 Enkät svar från lärare och rektor

Är föräldrar engagerade/delaktiga i sina barns skolgång med avseende på föräldramöte, utvecklingssamtal, föräldraföreningar, utflykter och temadagar och att besöka klassen? Lärarna på skola 1 säger att föräldrarna är engagerade på alla punkter, föräldramöten, utvecklingssamtal, föräldraförening, utflykter och temadagar. Däremot besöker de klassen i mycket liten omfattning. Lärarna och rektor på skola 2 beskriver också att föräldrarna är engagerade på alla punkter, liksom på skola 1. Föräldrarna visar stort intresse för skolans arbete och engagerar sig mycket i till exempel föräldraföreningen som anordnar utflykter och liknande för barnen. En lärare tror att föräldraföreningen är en viktig mötesplats för mammorna, som oftast är hemmafruar, extra viktig är den för de nyinflyttade mammorna som här finner gemenskap. En lärare säger att de flesta föräldrar är högutbildade, som anser att skola och utbildning är viktigt.

Vad gör lärarna och skolan för att engagera föräldrarna? Skola 1 har öppet hus för de barn som snart skall börja skolan, de har julfester och andra gemensamma aktiviteter, uppmuntrar föräldrarna att komma på besök, skriver veckobrev, utnyttjar föräldrarnas specialkompetens och bjuder in till föreläsningar. På skola 2 svarar lärare och rektor att de engagerar föräldrarna genom föräldramöten, utvecklingssamtal, att välkomna föräldrarnas besök och hjälp vid utflykter och temadagar. Skolan har

kontinuerlig kontakt med föräldrarna genom möten, nyhetsblad, skolnytt och inbjuder till olika evenemang.

Vad skulle lärarna och skolan ytterligare kunna göra för att engagera föräldrarna? Lärarna på skola 1 skulle vilja att klassen gör studiebesök på föräldrarnas arbetsplatser och att föräldrarna får komma med förslag på aktiviteter till klassen. De har försökt bjuda in föräldrarna till temakvällar för att få föräldrarna att inse hur viktiga de är för barnens skolgång, men då detta misslyckades vet de inte vad de ytterligare skulle kunna göra. Lärarna säger också att de föräldrar som de ville nå uteblev. På skola 2 tycker en av lärarna att man skulle kunna förbättra och utveckla utvecklingssamtalen. Den andra läraren anser att skolan inte behöver engagera föräldrarna ytterligare eftersom de redan är tillräckligt engagerade.

Vilka för- och nackdelar finns med att föräldrar är delaktiga i skolans arbete? Lärarna på skola 1 ser endast fördelar med att föräldrarna är delaktiga i skolans arbete. Detta bygger på en ömsesidig respekt mellan lärare och förälder, att lärarna ansvarar för den metodiska och pedagogiska delen och att föräldrarna inte trampar på lärarens professionalism. Föräldrarna får större förståelse för barnets skolmiljö om de är delaktiga i skolans arbete. Lärarna och rektor på skola 2 säger att fördelarna med föräldradelaktighet är ett samarbete för barnets bästa, att rutiner som läxor följs, att vi kan få hjälp med till exempel utflykter och hjälp i klassrummet. Nackdelarna med föräldrars delaktighet i skolans arbete är att föräldrar med starka åsikter ständigt försöker få sin vilja igenom, ibland lägger sig föräldrarna i fel saker och de vill gärna tycka till och bestämma om allting. De respekterar inte lärarens kunskaper utan vill själva styra över hur undervisningen ska gå till.

3.3.4 Sammanfattande jämförelse mellan skola 1 och skola 2

Vi fick in ungefär lika många enkätsvar från föräldrarna på skola 1 och skola 2, men enkätsvaren från skola 2 var betydligt mer uttömmande och därför fick vi ut mer information av dem.

Alla föräldrar, både på skola 1 och skola 2, tycker det är viktigt att engagera sig i skolans arbete. På skola 1 är det få som beskriver hur de engagerar sig jämfört med skola 2 där de exemplifierar sitt engagemang på flera olika sätt. På skola 1 besöker föräldrarna klassen vilket de inte gör i samma utsträckning på skola 2 enligt

enkätsvaren. Föräldrarna på både skola 1 och skola 2 skulle vilja besöka klassen oftare. Föräldrarna på skola 1 upplever att de inte har tid att engagera sig mer jämfört med skola 2 där föräldrarna beskriver att de har mycket tid att engagera sig eftersom mammorna oftast inte förvärvsarbetar. Föräldrarna på båda skolorna ger förslag på hur de ytterligare skulle kunna engagera sig. Förslagen som ges på skola 1 är att hjälpa till vid läsläsning och konflikter medan föräldrarna på skola 2 föreslår lästräning med yngre elever och att hjälpa till i klassen. De förslag som föräldrarna på skola 2 ger är mer tidskrävande vilket också kan kopplas till att de har mer tid att engagera sig. Alla föräldrar på skola 1, men endast ett fåtal på skola 2, upplever att skolan uppmuntrar dem att engagera sig i skolarbetet. På skola 2 känner en förälder att skolan inte vill att föräldrarna ska lägga sig i skolarbetet för mycket och en annan förälder känner sig inte välkommen till skolan och anser även att skolan borde visa tacksamhet gentemot de föräldrar som engagerar sig i skolan. Både på skola 1 och skola 2 vågar föräldrarna uttrycka sina åsikter och de flesta anser att skolan tar hänsyn till dem. Däremot tror föräldrarna på skola 2 inte att deras åsikter påverkar skolans arbete. Ett par föräldrar på skola 2 tycker att skolan inte tar hänsyn till deras åsikter, genom att skolan inte visar respekt för föräldrarna. De flesta föräldrar både på skola 1 och skola 2 upplever klassens övriga föräldrar som engagerade i skolarbetet. En förälder på skola 1 säger att det bara är vissa föräldrar som syns och hörs på möten och så vidare. På skola 2 är det däremot tvärtom att vissa föräldrar tenderar att engagera sig för mycket och "lägger sig i allt".

Lärarna på skola 1 och skola 2 anser att föräldrarna är engagerade i skolarbetet på alla punkter, förutom att lärarna på skola 1 tycker att föräldrarna inte besöker klassen i någon större omfattning. På skola 2 har föräldrarna mer tid att engagera sig eftersom de inte förvärvsarbetar, jämfört med skola 1 där båda föräldrar troligtvis arbetar. Lärarna på både skola 1 och skola 2 anser att de gör många olika saker för att försöka få föräldrarna att engagera sig i barnens skolgång. En lärare på skola 1 har försökt engagera föräldrarna i temakvällar vilket misslyckades eftersom många uteblev. På skola 1 ger lärarna förslag på hur man kan engagera föräldrarna ytterligare, medan lärarna på skola 2 endast anser att utvecklingssamtalen kan förbättras eftersom det

övriga redan fungerar bra. Lärarna på skola 1 säger att de endast ser fördelar med föräldrars delaktighet, men de beskriver inte vilka fördelarna är utan istället vad nackdelarna skulle kunna vara. På skola 2 beskriver lärarna att det finns både fördelar och nackdelar med förädradelaktighet.

4 Diskussion

I denna del av arbetet kommer vi att diskutera resultatet av vår undersökning och koppla det till den litteratur vi studerat samt föra fram våra egna tankar och åsikter kring föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete. Avslutningsvis kommer vi att diskutera metoden vi använde vid vår undersökning.

4.1 Övergripande diskussion

Enligt vår undersökning säger många föräldrar att det är viktigt att engagera sig i barnens skolgång. En förälder menar att det är viktigt eftersom det handlar om barnens framtid och en annan förälder säger att barnen är det käraste vi har. Vi håller med föräldrarna om att barnen är det centrala i skolans arbete, allt måste utgå från barnens behov och förutsättningar. Enligt Lpo 94 har skolan och föräldrarna ett gemensamt ansvar för att skapa goda förutsättningar för barnets utveckling och lärande. Vi tycker att föräldrars engagemang och delaktighet är viktigt eftersom läraren endast ser barnen i skolan och vi inte vet hur de är och beter sig i hemmet och på fritiden. Precis som Andersson (2004) anser vi att föräldrarna har värdefulla kunskaper om sitt barn som kan hjälpa oss att få en helhetssyn på barnet. Föräldrarna måste vara positiva förebilder för sina barn genom att visa intresse för barnens skolgång, prata om skolan och engagera sig på många olika sätt. Wahlberg i Klapp Lekholm (2001) beskriver också att föräldrarnas inställning till skolan avgör om barnet får en positiv skolgång.

I vår undersökning ger föräldrarna flera olika exempel på hur de engagerar sig och även lärarna beskriver hur föräldrarna engagerar sig. Det som är intressant i undersökningen är att föräldrarna och lärarna beskriver engagemanget på olika sätt, till exempel anser några föräldrar på skola 1 att de besöker klassen medan lärarna på skolan uppfattar det som att föräldrarna besöker klassen i väldigt liten utsträckning. Lund och Nilsson (1989) påstår att både föräldrar och lärare tycker att föräldradelaktighet är betydelsefullt men de har skilda meningar om vad som menas med föräldradelaktighet. Vi vill påstå att det är avgörande för samarbetet mellan hem och skola att en diskussion förs och att man gemensamt kommer fram till vad föräldradelaktighet innebär, så att alla pratar om samma sak och arbetar mot samma mål. Enligt skollagen ska föräldrarna samarbeta med skolan och för att det ska fungera måste varje skola tydligt klargöra för elever och föräldrar mål, innehåll och

arbetsformer. Detta är en förutsättning för att föräldrarna ska kunna påverka skolans arbete. Lpo 94 säger också att skolan tillsammans med föräldrarna ska utveckla innehåll och verksamhet, vilket vi endast anser är möjligt om föräldrarna är medvetna om mål, innehåll och arbetsformer. Ytterst är det rektor som har ansvar för att samarbetet fungerar och utvecklas samt ansvarar för att informera föräldrarna om just mål, innehåll och arbetsformer i skolans verksamhet.

Lärarna på skolorna vi undersökt beskriver att föräldrarna främst engagerar sig genom att gå på föräldramöten och utvecklingssamtal, är med i föräldraföreningar och hjälper till i klassen vid utflykter och temadagar. Vår undersökning visar också att föräldrarna på båda skolorna besöker klassen väldigt sällan vilket vi tycker är konstigt eftersom det är ett enkelt sätt att engagera sig på. På skola 1 kan det bero på att föräldrarna arbetar mycket och inte har möjlighet att ta ledigt för att besöka barnen i skolan. Wahlberg i Klapp Lekholm (2001) menar att den socioekonomiska bakgrunden påverkar hur mycket tid föräldrarna har att engagera sig i barnens skolgång. Alltså menar vi att föräldrarna på skola 2 borde ha tid att besöka klassen eftersom mammorna oftast inte förvärsarbetar, trots detta besöker föräldrarna inte klassen vilket kanske kan bero på att de upplever att skolan inte välkomnar dem. Denna uppfattning har även en förälder på skola 2 som besvarat vår enkät. En av lärarna på skola 2 säger att de flesta föräldrar anser att skola och utbildning är viktigt eftersom de själva är högutbildade, därför tycker föräldrarna att det är viktigt att engagera sig i skolans arbete. Klapp Lekholm (2001) har i sin undersökning jämfört föräldrars engagemang vid en kommunal och en fristående skola. Föräldrarna på den kommunala skolan hade lägre svarsfrekvens och större variation i svaren. På den fristående skolan är det i större utsträckning högt engagemang från föräldrarnas sida. Vid vår enkätundersökning såg vi vissa skillnader i svaren mellan skola 1 och skola 2. Föräldrarna på skola 1 svarade kortfattat och gav lite information medan föräldrarna på skola 2 gav detaljerade och uttömmande svar. Vi tror liksom Klapp Lekholm (2001) att detta beror på att föräldrarna på skola 2 har gjort ett aktivt val av skola och då ökar deras engagemang och intresse för skolan. Att föräldrarna har gjort ett aktivt val av skola kan kopplas till deras socioekonomiska bakgrund. Högutbildade föräldrar gör oftare ett aktivt val av skola än de föräldrar som har kort utbildning. Som vi nämnde tidigare tror vi att föräldrar med hög utbildning anser att skola och utbildning är viktigt. På skola 1 har föräldrarna varierande socioekonomisk bakgrund,

det finns både högutbildade, lantbrukare och arbetssökande. Detta kan vara orsaken till de kortfattade och varierande svar vi fick. Vi kan trots detta utläsa av svaren att föräldrarna är engagerade och visar intresse för skolan men att de däremot har svårt för att uttrycka hur de engagerar sig.

Lund och Nilsson (1989) säger att när lärare är tveksamma till föräldrars delaktighet så kan det bero på tidigare negativa erfarenheter. En lärare i vår undersökning beskrev att då hon misslyckats i tidigare försök att engagera föräldrarna så orkade hon inte lägga ner mer arbete på att engagera dem ytterligare. Vi kan förstå att läraren som redan har stor arbetsbörda inte känner sig motiverad att utveckla föräldrasamarbetet när hon inte får något gensvar från föräldrarna. Vi anser att man inte får ge upp för lätt, det finns många olika sätt att engagera föräldrarna på. Däremot måste man vara beredd att lägga ner mycket tid på att utveckla samarbetet med föräldrarna, vilket man vinner på i längden eftersom det har stor betydelse för barnens skolgång. Det har skapats en kultur i skolan som innebär att föräldrarna inte ska ha för stort inflytande. Vi anser däremot att lärarna istället måste välkomna föräldrarna till skolan för att de ska vilja engagera sig mer. Läraren måste kunna stå för den pedagogiska verksamheten som bedrivs i klassrummet och inte känna sig övervakad när föräldrar besöker klassen, utan istället låta det bli ett naturligt inslag i verksamheten så att inte den besökande föräldern känner sig ivägen. Flising m.fl. (1996) fann i sin undersökning att vissa föräldrar upplevde det som att skolan ibland inte välkomnade något inflytande och engagemang från föräldrarna. Även på skola 2 i vår undersökning känner sig vissa föräldrar överkörda av lärarna och inte välkomna att besöka klassen vilket vi tycker är olyckligt eftersom det antagligen beror på dålig kommunikation och missuppfattningar. Vi tycker att föräldrarna och lärarna borde diskutera detta öppet istället för att prata bakom ryggen på varandra, annars blir risken att samarbetet försämras. Flising m.fl. (1996) beskriver också att föräldrarna uppskattar när lärarna är ärliga, men då anser vi att även föräldrarna måste vara ärliga och berätta vad de känner så att onödiga konflikter kan undvikas. Enligt vår undersökning ser lärarna på båda skolorna många fördelar med föräldradelaktighet, bland annat får föräldrarna större förståelse för barnets skolmiljö. Det är viktigt att samarbetet mellan skolan och hemmet sker med ömsesidig respekt, att föräldrarna inte trampar på lärarnas professionalism och enligt Flising m.fl. (1996) att lärarna tar föräldrarna på allvar och är ärliga mot dem. Flising m.fl. (1996) säger också att lärarna

skulle vilja ha mer stöd i hur man bemöter föräldrarna, vilket vi tolkar som att de skulle vilja ha fortbildning och stöd från rektor och kollegor när det behövs.

Vissa föräldrar engagerar sig mer i skolans arbete än andra vilket vi tror kan ha flera orsaker. Det kan till exempel vara så att man har negativa erfarenheter av skolans verksamhet sedan tidigare vilket kan leda till att man känner sig osäker. Vi anser att detta kan påverka barnen så att de också känner osäkerhet och olust inför att gå till skolan. Nihlén i Ribom (1993) menar att föräldrar med negativa erfarenheter av skolan tenderar att engagera sig mindre än de som har positiva erfarenheter av skolan. Mammorna på skola 2 är med i en föräldraförening och det är en viktig mötesplats för dem eftersom de inte förvärvsarbetar, särskilt för de nyinflyttade mammorna som saknar kontaktnät i landet. När mammorna engagerar sig och tycker det är roligt att vistas i skolan så påverkar detta barnen så att de får en positiv inställning gentemot skolan.

Flising m.fl. (1996) skriver att både föräldrar och lärare måste vara väl förberedda inför ett föräldramöte så att det blir meningsfulla diskussioner som leder någonstans, vilket vi håller med om. Får föräldrarna inte i förväg reda på vad mötet ska handla om så känner de sig inte motiverade att avsätta tid till mötet. Vår erfarenhet säger oss att det oftast är de föräldrar som behöver komma på föräldramötet som inte dyker upp, detta diskuterar både Flising m.fl. (1996) och en lärare på skola 1 i vår undersökning. Vi upplever att de föräldrar som är högutbildade, ibland även lärarna, som behärskar språket väl och kan utnyttja det till sin fördel ibland kan vara nedlåtande mot de föräldrar som inte har denna förmåga. Ribom i Metell (2002) har genom sina undersökningar kommit fram till att föräldrar med lång utbildning och teoretiska yrken är mer aktiva vid föräldramöten och upplever att andra lyssnar på dem. Vi anser att alla måste lyssna på varandra och respektera varandra så att alla vågar uttrycka sina åsikter. Både föräldrarna på skola 1 och skola 2 i vår undersökning säger att de vågar framföra sina åsikter och de flesta upplever att skolan tar hänsyn till deras åsikter. Erikson (2004) menar att om samarbetet mellan skolan och hemmet inte fungerar kan det bidra till att öka klyftan mellan de olika sociala grupperna i samhället. För att samarbetet ska bli positivt måste alla föräldrar behandlas på lika villkor.

Utvecklingssamtalen ska enligt litteraturen gå ut på att sätta upp mål för hur eleven ska kunna utvecklas i skolan. Det utvecklingssamtal på skola 2 som vi var med på under vår praktikperiod påminde mer om det kvartssamtal som man använde sig av för några år sedan. Kvartssamtalen gick ut på att läraren informerade om hur eleven låg till i de olika ämnena. Under samtalets gång berättade läraren för föräldrarna om elevens situation i skolan, både socialt och kunskapsmässigt. Läraren pratade och föräldrarna och eleven lyssnade, vi saknade en kommunikation mellan de tre parterna. Enligt Flising m.fl. (1996) ska lärare, föräldrar och elev tillsammans komma fram till hur eleven kan utvecklas i skolan. De ska sätta upp mål och skapa ett program för hur eleven ska fortsätta sitt arbete i skolan. Detta ska göras oavsett om det går bra eller mindre bra för eleven i skolan. Vi håller inte med Eriksson i Buckhøj-Lago (2000) som menar att hon håller samtalen främst för föräldrarnas skull, för att informera dem om barnens skolsituation. Vi anser att detta är ett förlegat synsätt på utvecklingssamtal men det verkar som att många lärare fortfarande arbetar på detta sätt. Under vår praktikperiod fick vi veta att alla föräldrar närvarar vid både föräldramöten och utvecklingssamtal och vi upplevde att de var nöjda med upplägget på samtalen. Både Ribom (1993) och Metell (2002) har kommit fram till att föräldrarna engagerar sig mer med avseende på att närvara vid föräldramöten och utvecklingssamtal än att besöka klassen och framföra sina åsikter till läraren.

Förr i tiden ansågs det att föräldrarna endast skulle informeras och påverkas men om man studerar nutida läroplaner kan man utläsa att vi har kommit långt i Sverige när det gäller samarbetet mellan hem och skola. Andersson (2004) upplever också att lärare överlag är positivt inställda till föräldrasamarbete, samt att föräldrarna gärna vill ha ett nära samarbete med skolan både när det går bra och mindre bra för barnet i skolan. Ribom (1993) och Metell (2002) säger att om vi låter föräldrarna få mer inflytande i skolans arbete kan de bli en stor resurs. Erikson (2004) skriver att relationen mellan föräldrar och skola har blivit mer betydelsefull, särskilt under de senaste tio åren. Föräldrarna har tagit sig en framträdande plats och fått mer makt att själva styra över sina barns utbildning. Utbildningen har blivit en fråga för eleven och föräldrarna. *"Lite förenklat kan man säga att föräldrarna har kommit närmare skolan och skolan har kommit närmare föräldrarna..."* (Erikson 2004:29) Vi anser att även om föräldrars delaktighet och inflytande ökat de senaste åren så kan det bli mycket bättre. Men självklart varierar det mycket mellan olika skolor. På de skolor vi

undersökt skulle en diskussion om samarbetet behövas, där lärarna och föräldrarna tillsammans kommer fram till vad samarbetet ska innebära och hur det ska gå till. De måste börja vara ärliga och raka i sin kommunikation så att ingen behöver känna osäkerhet kring vad som förväntas av dem och man undviker prat bakom ryggen på varandra. Detta gäller både lärare, rektor och föräldrar. Ofta krånglar vi till samarbetet och gör det svårare än vad det egentligen är, vi måste inse att vi samarbetar för barnens skull. Som vi nämnt tidigare: *"Våra barn är ju det käraste vi har."* (Förälder på skola 2)

4.2 Metoddiskussion

Det går inte att dra några slutsatser om hur föräldrars engagemang och delaktighet fungerar på andra skolor utifrån det här arbetet. Vår enkätundersökning resulterade i få svar och den gav oss inte det underlag som vi hade behövt för att kunna analysera och dra korrekta slutsatser om föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete. Vi valde att göra en enkätundersökning delvis på grund av att vi kände att tiden inte räckte till för att genomföra och bearbeta intervjuer. Men i efterhand kan vi ändå konstatera att intervjuer hade varit den bästa metoden att använda sig av vid den här typen av undersökning.

Det finns flera olika infallsvinklar inom detta forskningsområde och vi tycker det skulle vara intressant att undersöka hur skolan organiserar samarbetet med föräldrarna samt hur samarbetet kan utvecklas, med avseende på barnens lärande och utveckling.

5 Sammanfattning

När vi påbörjade vårt examensarbete var målet att ta reda på hur föräldrar engagerar sig i skolans arbete. Vi ville ta reda på vilka likheter och skillnader det finns mellan en svensk kommunal grundskola och en svensk utlandsplacerad privatskola. Först studerade vi relevant litteratur och därefter genomförde vi en enkätundersökning bland föräldrar och lärare på två skolor.

Litteraturstudien gav oss en överblick över tidigare forskning och litteratur i ämnet. Litteraturen samt Lpo 94 påpekar hur viktigt det är att föräldrar och lärare arbetar mot samma mål och detta uppnår man genom en öppen och kontinuerlig kommunikation. Lärare och föräldrar måste ha en positiv inställning till samarbetet och behandla varandra med respekt.

Vi genomförde en enkätundersökning bland föräldrar och lärare i årskurs två på en svensk kommunal grundskola och en svensk utlandsplacerad privatskola. Av undersökningen kan vi dra slutsatsen att föräldrarna på båda skolorna tycker det är mycket viktigt att engagera sig i skolans arbete, för barnens bästa. De vanligaste sätten som föräldrarna engagerar sig på är genom att närvara vid utvecklingssamtal och föräldramöten, samt hjälpa till vid utflykter och temadagar. Detta gäller på båda skolorna men föräldrarna på den utlandsplacerade privatskolan har mer tid att engagera sig jämfört med föräldrarna på den svenska kommunala skolan. Anledningen till detta är främst att mammorna inte förvärvsarbetar till skillnad från mammorna på den kommunala svenska skolan som oftast arbetar heltid. Lärarna och föräldrarna i vår undersökning tycker att samarbetet fungerar ganska bra men det skulle kunna bli bättre. Det är viktigt att en diskussion förs så att alla arbetar mot samma mål och vet vad som förväntas av dem.

6 Källförteckning

Andersson, Inga (2003). *Föräldrars möte med skolan*. Stockholm: Lärarhögskolan i Stockholm

Andersson, Inga (2004). *Lysna på föräldrarna*. Stockholm: HLS Förlag

Buckhøj-Lago, Lena (2000). *Utvecklingsamtal*. Stockholm: Förlagshuset Gothia

Erikson, Lars (2004) *Föräldrar och skola*. Örebro: Universitetsbiblioteket 2004

Flising, Lisbeth och Fredriksson, Gunilla och Lund, Kjell (1996). *Föräldrakontakt*. Stockholm: Informationsförlaget

Johansson, Bo och Svedner, Per Olov (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB

Klapp Lekholm, Alli (2001) *Föräldrars oavlönade pedagogiska arbete*. Återgiven i Arbetslivsinstitutet (2001) *Nära gränsen?* Katrineholm: Arbetslivsinstitutets Förlag

Krag Jacobsen, Jan (1993) *Intervju*. Lund: Studentlitteratur

Lund, Kjell och Nilsson, Nils-Erik (1989) *Mer än en kvart om året*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag

Lärarboken. (2005) Stockholm: Lärarnas riksförbund

Metell, Eva (2002) *Föräldrainsflytande i skolan*. Stockholm: Forsknings-och Utvecklingsenheten

Ribom, Leif (1993) *Föräldraperspektiv på skolan*. Uppsala: Almqvist & Wiksell International

Walter, Kjell (1980) *Är det inte våra barn kanske?* Malmö: Wahlström & Widstrand

Wärneryd, Bo (1990). *Att fråga*. Stockholm: Statistiska centralbyrån

Bilaga A - Enkät till föräldrar

Hej!

Vi är två lärarstudenter på Högskolan Kristianstad som just nu håller på att skriva examensarbete. Arbetet handlar om föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete. Vi gör därför en enkätundersökning bland skolpersonal och föräldrar. För att hjälpa oss med undersökningen och bearbetningen av materialet är vi tacksamma för utförliga och uttömmande svar.

För oss innebär föräldrars delaktighet och engagemang bland annat att de: kommer på möten, kommer med åsikter, hälsar på i skolan, intresserar sig för och vill påverka undervisningen och skolmiljön, erbjuder sin hjälp vid utflykter, temadagar och andra aktiviteter.

Är du som förälder delaktig och engagerad i skolans arbete med avseende på:

föräldramöte?

utvecklingssamtal?

föräldraföreningar?

utflykter och temadagar?

besöka klassen?

annat? _____

Kommentera, utveckla:

Hur skulle du ytterligare kunna engagera dig i skolans arbete?

Uppmuntrar skolan och lärarna dig att vara engagerad i skolarbetet?

Om ja, på vilket sätt?

Om nej, hur skulle de kunna göra?

Känner du att du kan påverka skolans arbete?

Exempel: Vågar du framföra dina åsikter på ett föräldramöte?

Tar skolan hänsyn till dina åsikter?

Upplever du klassens övriga föräldrar som engagerade i skolarbetet?

Hur yttrar det sig?

Bilaga B - Enkät till lärare och rektor

Hej!

Vi är två lärarstudenter på Högskolan Kristianstad som just nu håller på att skriva examensarbete. Arbetet handlar om föräldrars engagemang och delaktighet i skolans arbete. Vi gör därför en enkätundersökning bland skolpersonal och föräldrar. För att hjälpa oss med undersökningen och bearbetningen av materialet är vi tacksamma för utförliga och uttömmande svar.

För oss innebär föräldrars delaktighet och engagemang bland annat att de: kommer på möten, kommer med åsikter, hälsar på i skolan, intresserar sig för och vill påverka undervisningen och skolmiljön, erbjuder sin hjälp vid utflykter, temadagar och andra aktiviteter.

Är föräldrar engagerade/delaktiga i sina barns skolgång med avseende på:

föräldramöte?

utvecklingssamtal?

föräldraföreningar?

utflykter och temadagar?

besöka klassen?

annat? _____

Kommentera, utveckla:

Vad gör lärarna och skolan för att engagera föräldrarna?

Vad skulle lärarna och skolan ytterligare kunna göra för att engagera föräldrarna?

Vilka för- och nackdelar finns med att föräldrar är delaktiga i skolans arbete?

Bilaga C - Enkät svar från föräldrar på skola 1

Är du som förälder delaktig och engagerad i skolans arbete med avseende på:
föräldramöte?

utvecklingssamtal?

föräldraföreningar?

utflykter och temadagar?

besöka klassen?

annat? _____

Kommentera, utveckla:

1. Jag tycker det är viktigt att påverka mitt barns skolgång.
2. Vi är delaktiga på föräldramöte och utvecklingssamtal mm. Samt att vi frågar våra barn om händelser och dylikt. Och de berättar för oss. Är vi missnöjda/nöjda med något pratar vi med skolan om detta.
3. Ja, jag anser att vi är delaktiga i skolans arbete. Är med i föräldrarådet, är klassförälder, deltar i föräldramöte och utvecklingssamtal samt besöker klassen framförallt på morgonen.
4. Jag tycker att det är viktigt att barnen känner att man är delaktig. Man behöver inte gå på alla möten, alla föreningar och dylikt. Bättre att engagera sig ”lite” och göra det bra, så att barnen känner det. Allt gäller ju barnen i första hand.
5. ---
6. Det handlar om mitt barns framtid.

Hur skulle du ytterligare kunna engagera dig i skolans arbete?

1. Om jag hade mer tid.
2. Skulle kunna besöka klassen oftare.

3. Skulle önska att tiden räckte till för längre besök i klassen.
4. Hjälpa, stötta vid till exempel läxläsning, råd, frågor, konflikter.
5. Jag gör allt som jag kan. Har mindre barn också.
6. Vet ej.

Uppmuntrar skolan och lärarna dig att vara engagerad i skolarbetet?

Om ja, på vilket sätt?

Om nej, hur skulle de kunna göra?

1. Ja! Genom att bjuda in till föräldramöten, utvecklingssamtal och dylikt.
2. Ja, det tycker jag.
3. Ja, framförallt att man all tid känner sig välkommen. Det är fritt fram att besöka i skolan och det känns bra.
4. Ja. Att man kan komma och hälsa på när man vill. Ringa om man undrar något.
5. Ja. Hjälpa våra barn med läxan. Stötta våra barn.
6. Ja, att vi pratar med lärarna och får reda på när något är på gång.

Känner du att du kan påverka skolans arbete?

Exempel: Vågar du framföra dina åsikter på ett föräldramöte?

Tar skolan hänsyn till dina åsikter?

1. Jag säger vad jag tycker och känner att personalen bryr sig.
2. Ja, det kan jag göra ofta lyssnar de!

3. Genom föräldrarådet gör man sina åsikter hörda och även på föräldramöten. Hur mycket det påverkar skolans arbete är svårt att säga.

4. Ja, jag säger alltid vad jag tycker. Ibland, man får ju se till allas behov och göra det bästa av det hela.

5. Ja det vågar jag. De tar hänsyn till dem.

6. Ja.

Upplever du klassens övriga föräldrar som engagerade i skolarbetet?

Hur yttrar det sig?

1. Ja! Är bekant med många av föräldrarna och man diskuterar mycket om skolan.

2. Det är alltid samma föräldrar på föräldramöten och andra träffar.

3. Vi är en engagerad klass med många föräldrarepresentanter. Fixar med julfest och avslutningsaktivitet.

4. En del. Det är ju ungefär som när man själv gick i skolan. Vissa ska alltid synas och höras. Och vissa vågar inte eller vill bara flyta med. En bra grej hade varit att ställa frågor inför ett klassmöte/föräldramöte (skriftligt). Då kan ju alla göra sig hörda.

5. Vi är lika mycket engagerade. Det är en bra klass.

6. En del, de flesta. De kommer på möten och julfester och andra sammankomster i skolan.

Bilaga D - Enkät svar från lärare på skola 1

Är föräldrar engagerade/delaktiga i sina barns skolgång med avseende på:

föräldramöte?

utvecklingssamtal?

föräldraföreningar?

utflykter och temadagar?

besöka klassen?

annat? _____

Kommentera, utveckla:

1. Ja (*på alla punkter*) Ja, fast i mycket liten omfattning. (*besöka klassen*)

2. Bra uppslutning på våra föräldramöten. Föräldrarna är intresserade av barnens skolgång. Öppen kommunikation där alla vågar yttra sig. Utvecklingssamtalen är ett ypperligt tillfälle att delge föräldrarna vad som förväntas av barnen kommande termin samt tillsammans med föräldrarna göra skolgången så positiv som möjligt. Föräldraråd finns. Alla är hjärtligt välkomna på utflykter och flera har varit med. För övrigt är alla välkomna till skolan.

Vad gör lärarna och skolan för att engagera föräldrarna?

1. - Öppet hus för tillkommande 6 åringar en lördag i januari månad.

- Jag skriver och lämnar ut veckomeddelande varje vecka = information om vad som händer i skolan och klassen.

-Föräldrar har ansvar för elevens läxor, och då inte alltid läxor i traditionell mening.

- Cirkus ht-05

- Julfest + annat samkväm.

- Inbjudan till föreläsningar kvällstid (genom skolchefen).

2. Uppmuntrar dem att komma på besök. Utnyttjar deras "specialkompetens" när tillfälle ges.

Vad skulle lärarna och skolan ytterligare kunna göra för att engagera föräldrarna?

1. Jag vet inte, men min önskan (hypotetisk!) är att alla föräldrar ville och kunde inse hur viktiga de är som personer för att deras barn ska lyckas i skolan. Vi har försökt med temakvällar i sv + ma, men det var ett mycket vagt intresse. De redan engagerade föräldrarna kom. De som vi ville nå uteblev.

2. Studiebesök på föräldrarnas arbetsplatser. Låta föräldrarna komma med förslag angående aktiviteter med klassen.

Vilka för- och nackdelar finns med att föräldrar är delaktiga i skolans arbete?

1. Finns bara fördelar OM det inte går in och trampar på lärarens professionalism och man uppträder med ömsesidig respekt.

2. Fördelar: Föräldrarna får mer förståelse för sitt barns skolmiljö. Den metodiska och pedagogiska delen måste pedagogerna i skolan ansvara för.

Bilaga E - Enkät svar från föräldrar på skola 2

Är du som förälder delaktig och engagerad i skolans arbete med avseende på:
föräldramöte?

utvecklingssamtal?

föräldraföreningar?

utflykter och temadagar?

besöka klassen?

annat? _____

Kommentera, utveckla:

1. Eftersom jag är ”ledig” här i --- finns det stort utrymme för engagemang i skolans arbete. Allt ifrån föräldramöte till baka en kaka till Lucia. Jag har varit klassmamma i tre år. Däremot har jag varit dålig på att besöka klassen.

2. Vi går på möten och utvecklingssamtal. När det varit möjligt, även deltagit på utflykter. En av oss har också varit klassförälder under en termin.

3. Det är viktigt att kunna vara delaktig i barnens skolgång så mycket man har tid som förälder. Dock skall det ske i samråd med läraren!

4. Jag anser att min make och jag är engagerade i skolan i den mån att vi båda två kommer till samtliga möte som gäller vårt barn. Jag undviker dock bullbakande och mysaktiviteter.

5. – Vi försöker alltid vara med på föräldramöten, vanligtvis en av oss.

- På utvecklingssamtalen deltar vi bägge på.

- Vi är medlemmar i Friends och brukar delta i deras aktiviteter.

- Att besöka klassen är något vi ännu inte tagit chansen att göra en vanlig dag. Jag deltog i julpysslandet förra året.

6. På en skola av denna storlek och där i de flesta fall en förälder är hemma har man mycket god inblick i skolans arbete. Jag sitter också med i skolans styrelse och är på så sätt totalt involverad. Någon föräldraförening finns ej på skolan, däremot finns ett

föräldraråd där jag tidigare suttit med. Jag har också varit klassförälder i flera omgångar.

7. Ja, när skolan vill ha föräldrar närvarande. Bla vid avslutningar, firande av högtider, redovisningar av arbeten mm. Jag anser att det är mycket viktigt att vi föräldrar vet vad som händer i skolan och att vi får möjlighet att påverka det. Det är våra barn det rör. De måste känna att vi bryr oss om deras vardag.

8. Ja. Skulle gärna ställa upp mer om jag kände mig välkommen. Har haft barnen på angloamerikansk internationell skola tidigare och där var stämningen mer inbjudande, och föräldrarna därför mer aktivt involverade. Här känner jag att skolan inte tar tillvara den resurs som föräldrar (särskilt hemmavarande) faktiskt är. Här dras en skarpare gräns mellan skola och hem.

Hur skulle du ytterligare kunna engagera dig i skolans arbete?

1. Jag tror att skulle jag engagera mig mer så är jag för mycket inne i lärarens ”revir”. För att ytterligare kunna påverka skulle det vara skolans styrelse och det finns de som passar bättre till det uppdraget.

2. Vi skulle kunna utnyttja möjligheten att vara med en skoldag i barnens arbete.

3. Besöka klassen och vara med på lektioner ibland.

4. Besöka klassen.

5. Vi borde båda två besöka klassen varsin dag.

6. Vet ej.

7. Eftersom jag har tre barn i skolåldern försöker jag fördela engagemanget så rättvist som möjligt. Har till exempel varit klassförälder i samtliga mina barns klasser.

8. - Lästräning med elever i yngre klasser.

- Berätta om mitt yrke, hobbies eller specialkunskaper.
- Frivillig assistent i klassrummet.

Uppmuntrar skolan och lärarna dig att vara engagerad i skolarbetet?

Om ja, på vilket sätt?

Om nej, hur skulle de kunna göra?

1. Läxorna kräver att vi jobbar tillsammans och det är jättekul.
2. Ja, många av barnens hemuppgifter kräver förälders medverkan.
3. Ja, genom att föra en ständig kommunikation med oss föräldrar.
4. Lågstadiet har den senaste månaden klart markerat att de (lärarna) tyckt att föräldrar blandar sig i skolarbetet för mycket. Detta har märkts till exempel genom skriftligt meddelande att föräldrar är oönskade i klassrum förutom då man haft något ”viktigt” att säga. Likaså att man fått tillsägelse att komma på utvecklingssamtal en tid som ensidigt bestämts av lärare. Skolan kunde satsa på lite kurser i kommunikationsteknik för lärare!
5. Planeringen, läxorna och utvecklingssamtalet gör att vi känner oss ajour om vad som pågår i skolan.
6. ---
7. JA. Vid utvecklingssamtalen. När hjälp behövs av ytterligare vuxen vid till exempel temadagar. Inför klassfester etc. Vid föräldrarådsmöten med rektorn.
8. Nej. Större öppenhet och välkomnande attityd. Låg tröskel. Bort med stelbenta regler och in med varm flexibilitet. Tydlig information om hur man kan vara en tillgång. En enkät där föräldrar får fylla i hur man skulle kunna hjälpa till. Mer och enklare tvåvägskommunikation mellan hem och skola. Kurskvällar med intressanta teman tex hur hjälper jag mitt barn med hemläxan, enkla och effektiva råd! Officiellt erkännande och tack till de föräldrar som hjälpt till i skolan frivilligt extra mycket.

När man känner att man uppskattas och har förtroende vill man och orkar man ge mer.

Känner du att du kan påverka skolans arbete?

Exempel: Vågar du framföra dina åsikter på ett föräldramöte?

Tar skolan hänsyn till dina åsikter?

1. Jag vågar absolut framföra mina åsikter när det gäller klassen. Däremot påverkan på hela skolans inriktning känner jag att det är svårt att påverka.

2. Skolans atmosfär gör att det finns bra forum att framföra åsikter på möten, och alla åsikter beaktas även om inte alla går att tillfredsställa.

3. Ja och skolan tar hänsyn!

4. Ja, jag säger vad jag tycker på möten. Skolan undviker att ta svårare diskussioner till exempel; Vad signalerar ni till barnen med alla dessa läxor? Varför finns det inga speciallärare?

5. Självklart vågar vi framföra våra åsikter på ett föräldramöte. Eftersom man bara har föräldramöte en gång per läsår, brukar vi ta upp problem som uppstår direkt med berörd personal.

6. Ja, jag vågar framföra mina åsikter och i de fall det går tas hänsyn till dessa.

7. Ja, det är viktigt att komma med åsikter. Ofta hittar man gemensamma lösningar på eventuella problem. Om många framför olika åsikter måste naturligtvis skolan ta ansvar och ta det slutliga avgörandet.

8. (tre frågor)

- Nja

- Ja

- Varierar

Viktigt att skolan visar respekt för föräldrar och deras kunskande. Tyvärr stöter man på inflexibilitet och besserwisserattityd hos en del inom skolan. Föräldrar ska inte skuldbeläggas, inte ses som ett hot, utan ses som en tillgång och välkomnas både i ord och attityd att vara involverade och engagerade i skolans arbete.

Upplever du klassens övriga föräldrar som engagerade i skolarbetet?

Hur yttrar det sig?

1. Eftersom de flesta mammorna är hemma är alla väldigt engagerade. Det yttrar sig i barn som mår bra och får hjälp hemifrån. Det negativa kanske kan bli att föräldrar som ”lägger sig i” allt!

2. Ja, många deltar aktivt i föräldramöten och uttrycker sina tankar och åsikter.

3. Vet ej!

4. De flesta är mycket engagerade. Tyvärr leder det till mycket ”skitsnack” i korridorerna.

5. Eftersom alla lämnar och hämtar sina barn varje dag i skolan och dessutom är det vanligt att den ena föräldern (oftast mamman) inte förvärvsarbetar så har alla gott om tid att prata/umgås och engagera sig i skolan.

6. Ja, många föräldrar (de flesta) har mycket åsikter om skolan och dess arbete.

7. Ja, de flesta engagerar sig. Vi befinner oss ju i en lite udda situation så det är mest mammorna som går på möten, samtal och deltar i aktiviteter och temadagar. I lärarnas ögon kanske vi till och med engagerar oss lite för mycket ibland. Våra barn är ju det käraste vi har!

8. Nej. Ingen är regelbundet med i klassrumsmiljön som aktiv assistent. Är de med någon enstaka gång är det som passiv åskådare. På den internationella skolan i Ryssland var många föräldrar frivilliga assistenter vilket alla hade fördel av.

Bilaga F - Enkät svar från lärare och rektor på skola 2

Är föräldrar engagerade/delaktiga i sina barns skolgång med avseende på:

föräldramöte?

utvecklingssamtal?

föräldraföreningar?

utflykter och temadagar?

besöka klassen?

annat? _____

Kommentera, utveckla:

1. – Föräldramöte: Ja, det är de. Det brukar vara högt utfall av deltagande, i höstas var alla föräldrar med på föräldramötet. På vårterminen brukar vi ha familjekväll för föräldrarna istället för möte.

- Utvecklingssamtal: Engagemang och intresse visas under utvecklingssamtal. Upplever dock en viss nonchalans gällande de tider som barnen/föräldrar får eftersom de gärna vill styra och bestämma själva med tanke på barnens eftermiddagsaktiviteter, som jag ej kan ta hänsyn till, för i så fall hade jag fått starta mina samtal vid 16.30.

- Föräldraförening finns på skolan. Många mammor är aktiva i den. Tillsammans görs studiebesök och utflykter. Eftersom många är hemmafruar fyller den en viktig funktion. Även för de nya mammorna är den viktig då den inbjuder till gemenskap.

- Utflykter/temadagar: Föräldrar är pigga på att hjälpa till under både utflykter och temadagar. I våras anordnade föräldraföreningen Friends utflykt för hela skolan med temat ”samarbete”, den var mycket uppskattad av både barn + personal.

- Besöka klassen: Föräldrar – händer då och då. Vi lärare har begränsat det till en halv dag. Vi vill gärna att de fungerar som resurs under besöken så att de inte bara sitter bredvid sitt barn under sin tid i klassrummet.

- Annat: Föräldrarna har sina egna ”coffeemornings” i genomsnitt en gång/månaden. Inget från vår sida. Händer att de diskuterar vår verksamhet för att sedan inte alltid informera oss om deras synpunkter.

2. Samtliga föräldrar kommer när vi har föräldramöte respektive utvecklingssamtal. Ofta kommer bägge föräldrarna. Det är inga problem att få föräldrar att följa vid utflykter. Vi har haft ett par föräldrar på besök i klassen detta år. Föräldrarna ställer gärna upp när vi har temadagar.

3. Individuellt men här är svaret; Ja! i huvudsak. Vi har huvudsakligen högtbildade föräldrar som anser att skola och utbildning är viktigt.

Vad gör lärarna och skolan för att engagera föräldrarna?

1. Föräldramöte två gånger/läsår. Inbjuder att vara med under lektioner. Utvecklingssamtal två gånger/läsår. Välkomnar hjälp vid utflykter + temadagar. Föräldrar kommer och hämtar/lämnar varje dag. Har det hänt något under dagen tas det upp direkt på eftermiddagen. Ost- och vinkväll vid varje läsårsstart.

2. Bjuder in föräldrarna till olika evenemang. Använder sig av föräldrarna och deras kunskap för att utveckla samarbete kring barnets utveckling.

3. Kontinuerlig kommunikation och kontakt med skolan genom möten, nyhetsblad, skolnytt, utvecklingssamtal, föräldrarådet mm.

Vad skulle lärarna och skolan ytterligare kunna göra för att engagera föräldrarna?

1. Personligen tycker jag att vår skola inbjuder föräldrarna till mycket aktiviteter som det är. Kan ibland tycka att de vill påverka för mycket då de är måna om att få sin vilja igenom. Det i sin tur kanske beror på att många av dem är välutbildade och vana vid att få sin vilja igenom, och här är de nu lediga och hemma istället.

2. Förbättra och utveckla utvecklingssamtalen och slopa de skriftliga rapporterna.

3. ---

Vilka för- och nackdelar finns med att föräldrar är delaktiga i skolans arbete?

1. Fördelar: - Samarbete för barnets bästa.

- Rutiner som läxor följs.

- Vi kan få hjälp med utflykter mm.

- Hjälp i klassrummet.

- Samarbete med barn i behov av särskilt stöd.

Nackdelar: Föräldrar med stark vilja tenderar till att vilja ha sin vilja igenom om det är något de ej samtycker med.

2. För att barnet ska utvecklas på bästa sätt krävs samverkan med hemmet, jag ser inga direkta nackdelar. I sällsynta fall lägger sig föräldrarna i ”fel” saker, men detta beror ofta på en inre oro, vilket vi lätt kan åtgärda.

3. Kan utveckla en tendens till att föräldrarna vill vara med och bestämma och tycka till i allt. Denna tendens infinner sig kanske speciellt lätt då föräldrarna (föräldern) inte själva förvärvsarbetar. Det vill säga det finns gott om tid att engagera sig i allt.